

NØVN

Leiðarin av mentanardeildini í Runavíkar kommunu, **Sølvi Reinert Hansen** er vorðin varalimur í stýrinum fyri Kulturkontakt Nord. Stýrið hevur høvuðssæti í Helsinki.

Aftur í ár verður listaframsýning á páskum í Runavík Skúlanum við Løkin í Runavík. Fleiri kend listafólk plaga at vera við á hesi framsýningini.

Pauli í Skúlanum á ferð í nýggjan heim

Fríggjadagin 9. mars sovnaði Pauli í Skúlanum í Oyndarfirði stillisliga á lands-sjúkrahúsinum í Havn 81 ára gamal. Krabbamein hevði plágað hann seinastu tvey árin og hevur spakuliga tikið lívið av honum dag fyri dag. Pauli er tann seinastu av systkinaflokkinum hjá Annu í Skúlanum og Karl í Hálvmørk og tey fóru bæði á ungum árum. Børnini náddu høgan aldur og eru øll jarðaði seinastu 14 mánaðarnar.

Mín heimbygd Oyndarfjørður er ein lítill bygð og krumtappurin í bygdini er handilin undir lívslongu leiðsluni hjá Eivind Petersen. Og her inni viðkoma fólk hvørjum øðrum. Tey sjúku fáa altíð umrøðu, og meðan vørur skifta hendur og keypmaðurin tastar tøl inn á kassaapparatið, verður røtt aftur og fram um hvussu tey sjúku hava tað. Smáir batar verða hjartaliga móttiknir og harmast verður um afturstigini.

“Skal tú vitja Paula, so er tað nú”, sigur Leo í Billustovu, svágur Paula við meg, mikudagin, eina góða viku áðrenn Pauli legði eyguni saman. Hann stendur við einuk keksapakka í hondini. Eg hvakk eitt sindur við, vildi ikki rættuliga taka tað til mín, at støðan var so álvarslig og kveistraði tað frá mær. Vit skiftu evni og fóru at snakka um onkrar sjálfvylgilegheitir, deyðin er ikki so at snakka um, og serliga tá ið hann er ávegis og ikki endaliga er staðfestur. Kassaapparatið gekk javnan, goldið var við plastkort og okkurt barn kom í millum og rindaði fyri nøkur gummibomm og órógvandi keypmannin.

Uttanfyri bilin, uttanfyri

handilin, meðan tær fyra frystu deyðu nakkakotelettirnar enn køldu lógvarnar, hoyrði eg aftur Leo í Billustovu fyri mær aftur. “Skal tú vitja Paula, so er tað nú”.

Læknin var inni hjá honum. Skyldmaðurin, trímenn-ingurin Andrias Petersen. Her er alt í slekt í Oyndarfirði. Og næstan alt endar inni í nú avtoftaða slottinum í Tarti, har eg sjáður havi ikki færri enn tvær greinar og sostatt blátt blóð í æðrunum. Tað finara slagið í Oyndarfirði kemur úr Tarti. Og úr Tarti kemur genialiteturin, eymleikin og sinnisjúkan og vit hava alt í okkum, sum tey heilu menniskju vit eru.

“Kom og sett teg og práta,” segði Pauli blíður, tá ið doktarin var farin. Hann í lenistólinum út móti stóra stovuvindeyganum út móti fjørðinum við allari Kalsoynni og pettum av Kunoynni í baksýni og eg í hornasofuni somikið nær, at eygnakontakt er. Jastrid kemur við einum stórum krússi av kaffi og smákøkum. Hon sæt troytt út í andlitinum, tey hava gingið langan tein saman og seinastu tvey árin hava verið slitandi.

– Kreftin er har”, sigur Pauli og skotrar seg varisliga. Tað eru lunguni sum eru rakt. Annað var tikið, tá ið sjúkan varð staðfest og tað sum er eftir, er illa rakt av krabbameini. Hann flytur seg spakuliga í stólinum fyri ikki at gerast móður.

“Eg eri mest bangin fyri, at eg skal kvalast, men halt kjaft Jústinus, tað nyttar einki at stúra. Tað hendir tað sum henda skal og tað eri eg ikki harri fyri. Og hetta hevur slett ikki gingið so skjótt hjá mær, sum hjá pápa

tínun. Tað var øgiligt hann gjørdi skjótt av. Sigur Pauli og minnir meg á kaffikrússið.

Pápi og Pauli vóru systkinabørn og javngamlir. Og teir vóru tætt knýttir. Pápi búði uppi á Marknagili og Pauli niðri í Skúlanum og teir vuku upp næstan sum brøður. Húsini vóru sum eitt. Her vóru bond knýtt, sum hildu hóast teir ikki altíð drógu somu línu og vóru so samdir og tað vísir seg, at tey fólk, sum hava møtt tær í barnaárunum, tað eru tey sum fáa veruligan týdning í seinni árum.

“Eg eri 81 ár og eri sjúkur, og tá kann alt henda nær tað skal vera,“ sigur Pauli við seg sjálvan. Hann er broyttur nógv seinastu tvey árin. Tað er ein slíkur friður yvir honum. Pauli

var ikki ein maður, sum gróv talentirnar niður í virknu árunum, var raskur og dugnaligur. Hann var av allarbestu handverkarum og hevur neppa vunnið ein tann einasta tíma uppi á landi, burtursæð frá tá ið hann lærdi í smiðjuni á Skála sum blaðungur. Og nú hvílir hann seg, hann hevur slept tí jarðiska og ein sissandi friður hongur yvir honum og ger nakað við meg djúpt inni í mær sjálvum. Handan friðin vil eg hava nú beinanvegin.

“Pauli, sig mær, er ein og hvør partur av lívinum eins týdningarmikil?” spyrji eg.

“Merkiligt, at mann ikki sær tað fyrr enn nú,” sigur hann smílandi og gevur mær rætt. Tað hevur eisini týdning at vera doyggjandi og tað er eisini dýrabært.

Eg siti og eygleiði tann seinasta av ættarliðnum, ið eru barnabørn undan Andrias í Garði av Eiði og Lisu í Skúlanum, ættað við stein av Glyvrum. Hann doyði í 1915 hon í 1925 og nú er Pauli doyggjandi. Tey komu nýforelskaði til Oyndarfjarðar at vera lærarahjún í 1876 og tey liggja grivin undir tí einu ahornini í gamla kirkjugarðinum í Oyndarfirði. Vit eru nógvir eftirkomarar og ein partur av okkum byrjaði í teimum.

Teir, sum sigldu úti í stóru verð høvdu ein serligan status í míni heimbygd, tá ið eg var smádrongur. Pauli var ein teirra. Teir høvdu sæð og eg vildi eisini siggja. Sjálvur var eg 16 ára gamal áðrenn eg fyrstu ferð sá svartan mann. Vit kallaðu teir nekarar tá og hetta orðið er niðursetandi í dag. Og tað Pauli og aðrir fortaldu heimkomnir av heimsferðum, gjørdi eyguni stór á bygdarmonnunum.

Tað varð sipað til søgurnar frá ferðamonnum í bygdini. Her er ein: “Tað bannaði Pauli í Skúlanum sær uppá, at ein nekrari hann hevði hitt niðri í Nigeria var so høgur, at hann bara sá tað ljósareyða í næsagluggunum á honum,” kundu Esmar Dahl, sáli, fortelja, tá ið lagið var ordiliga gott og Esmar ivaðist ikki í einum orði av Paulasa munni, ikki einum.

Pauli hevði stórar dagar við ØK í fjareystri og vit fingi nakað at tosað um seinastu árin, nú eg sjálvur hevði vunnið mær royndir í Singapore og aðrastaðni har udi í Østen. Hann spurdi og eg svaraði og eisini har fer tíðin við øllum og alt broyttist og tað tosaðu vit um, meðan vit hugdu inn á Google Earth

og sóu myndir beinleiðis av staðnum

Pauli fór til Havnar á sjúkrahúsið mánadagin eftir at eg hevði vitjað hann og kom norður aftur sunnudagin í kistu. Kirkjan var opin, klokkan kallaði og bygdarfolkið var samankomið at heilsa Paula, sum nú varð kórsettur. Hetta er nýggjur og flógur siður í bygdini og sangurin ljómaði, meðan Pauli hvíldi fram móti kórsgáttini undir umsjón av sjálvasta Jesusi, sum er kloyndur fastur á lørri av Eckersberg listarmanni á døkku altartalvuni, ið ikki kann vera annað enn dökk, tí evnið er tikið úr sjálvasta Getsemane skirisdag beint áðrenn hann var handtikin. Og tað lýsir í altartalvuni og gevur vón til tey sum syrgja.

Løtan, tá ið tú var borin í heim, løturnar gjøgnum lívið og løtan tá ið tú doyrt er sama løta. Í ævinleikanum gevur tíðin líkasum ikki meining. Kanska tað altíð hevur verið sama løtan og vit skeivt uppliva hana sum eina niðurteljning frá tí vit fyrstu ferð draga andan.

Tað vit veruliga eru, er sál og andi og á hesum bitur hvørki aldur ella deyði og tí doyrt ongin av okkum veruliga.

Friður veri við minninum.

Heilsan

Jústinus Leivsson Eidesgaard

justinus@olivant.fo